

Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae
Rok 21, Nr 2/2017, tom II
Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

**Rozwój zrównoważony – inkluzywna gospodarka
i społeczeństwo w wymiarach regionalnym, krajowym i globalnym**

Renata Marks-Bielska¹, Izabela Serocka²

ROLA WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH SAMORZĄDÓW LOKALNYCH W KSZTAŁTOWANIU ROZWOJU LOKALNEGO³

Streszczenie: Władze lokalne przez efektywne wykorzystanie środków finansowych, szczególnie w postaci różnego rodzaju wydatków inwestycyjnych, niewątpliwie wpływają na proces rozwoju lokalnego. Głównym celem przeprowadzonych badań była ocena poziomu i dynamiki wybranych wskaźników ekonomicznych i ich wpływu na rozwój lokalny. Ze zgromadzonych danych wynika, że najwyższą wartość wydatków inwestycyjnych ogółem w badanym okresie zaobserwowano w gminach miejskich, z których większość stanowiły metropolie. Biorąc pod uwagę wskaźnik wydatków inwestycyjnych na jednego mieszkańca zdecydowanym liderem wśród badanych gmin była gmina wiejska Kleszczów z woj. łódzkiego (18711,47 zł). Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że zdecydowana większość badanych władz lokalnych (98,2%) od 2007 r. realizowała lub nadal realizuje zadania inwestycyjne.

Słowa kluczowe: samorząd lokalny, wydatki inwestycyjne, rozwój lokalny

Wstęp

Rozwój lokalny jest uzupełnieniem rozwoju regionalnego. Bazuje na endogennych czynnikach rozwoju m.in. na lokalnych zasobach, lokalnej społeczności, lokalnych organizacjach, podmiotach gospodarczych itp. Rozwój lokalny można utożsamiać z kształtowaniem możliwie najlepszych warunków życia w środowisku lokalnym.

¹ Dr hab., prof. UWM Renata Marks-Bielska, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

² Mgr Izabela Serocka, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

³ Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2013/09/B/HS4/03039.

Na poziomie gminy rozwój lokalny stanowi zasadniczy i najbardziej istotny składnik gospodarki lub też może być z nią identyfikowany⁴.

Na terenie gminy działają różnego rodzaju współzależne podmioty gospodarcze, które przez pełnienie określonych funkcji, najczęściej związanych z realizacją własnych celów, wpływają na rozwój lokalny. Do takich podmiotów zalicza się: władze jednostek samorządu terytorialnego, gospodarstwa domowe i rolne, różnego rodzaju instytucje, jednostki gospodarcze, a także organizacje pozarządowe. Wszystkie te podmioty podejmując decyzje lokalizacyjne i inwestycyjne rozwijają gospodarkę lokalną. Natomiast wykonywanie przez władze lokalne w sposób właściwy zadań gminy o charakterze gospodarczym, społecznym i administracyjnym może znacznie ten rozwój usprawnić⁵.

Realizując zadania własne i zlecone samorządy lokalne wpływają na rozwój lokalny. Dotyczy to zarówno aspektu gospodarczego, społecznego, jak i przyrodniczego. Władze lokalne mają za zadanie tak dysponować środkami finansowymi, aby rozwój lokalny miał charakter zintegrowany i przyczyniał się do zwiększenia jakości życia społeczności lokalnej⁶. Bartik⁷ w definicji lokalnego rozwoju gospodarczego podkreśla zdolność gospodarki lokalnej do tworzenia bogactwa dla mieszkańców, przy efektywnym wykorzystaniu lokalnych zasobów lub też przeniesieniu zasobów do efektywniejszych zastosowań.

Rozwój lokalny wymaga odpowiednich nakładów rzeczowych i finansowych, a także organizacyjnego i mentalnego wsparcia. Poszukiwanie przez władze lokalne środków, ich gromadzenie i przede wszystkim efektywne wykorzystanie jest niewątpliwie ważnym zadaniem każdego procesu rozwoju lokalnego⁸.

Na poziom tego rodzaju środków finansowych ma wpływ m.in. rozwój przedsiębiorczości. Pozyskiwanie przedsiębiorców przez władze lokalne i powstawanie nowych inwestycji wpływa na zwiększanie dochodów budżetowych gminy, szczególnie dotyczy to dochodów własnych, z których możliwe jest finansowanie zadań służących rozwojowi lokalnej społeczności. Udział dochodów własnych w budżecie jednostki samorządu terytorialnego jest odzwierciedleniem jej kondycji finansowej, a także miarą jej samowystarczalności, potencjału gospodarczego i zdolności inwestycyjnej⁹. Wydatki inwestycyjne są instrumentem wspierania przedsiębiorczości należącym do polityki wydatkowej samorządów lokalnych. Dotyczą one głównie tworzenia lub modernizowania: infrastruktury technicznej, sieci wo-

⁴ J.J. Parysek, *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 2001, s. 46-47.

⁵ A. Łuczyszyn, *Nowe kierunki rozwoju lokalnego: ze szczególnym uwzględnieniem peryferyjnych ośrodków w metropoliach*, CeDeWu, Warszawa 2013, s. 11-37.

⁶ A. Katoła, *Oddziaływanie samorządu lokalnego na zrównoważony rozwój gmin*, „Studia i Prace WNEiZ”, nr 24/2011, Szczecin 2011, s. 51-62.

⁷ T.J. Bartik, *Economic Development* [in:] *Management Policies in Local Government Finance*, Ed. J.R. Aronson and E. Schwartz, International City/Country Management Association, Washington DC 2004.

⁸ J. J. Parysek, *Podstawy gospodarki...*, *op.cit.*, s. 179.

⁹ A. Kożuch, *Zmiany w zarządzaniu finansami lokalnymi*, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, SGGW w Warszawie”, Warszawa 2008, nr 65, s. 127.

dociągowej i kanalizacyjnej, dróg, sieci światłowodowej, także inwestowania w infrastrukturę społeczną: budowa szkół, przychodni, budowa i remonty mieszkań¹⁰.

Kierujący jednostką samorządową, prowadząc określoną politykę, dążą do uzyskania przewagi konkurencyjnej pod względem atrakcyjności inwestycyjnej¹¹, zarówno dla już działających, jak i nowych przedsiębiorstw. Ważne jest kształtowanie dobrego klimatu inwestycyjnego w gminie, ale nie bez znaczenia pozostaje też stworzenie pożądanego klimatu społecznego (zaopatrzenie danego terenu w potrzebną infrastrukturę społeczną, która przyczyni się do wzrostu jakości życia społeczności lokalnej).

Władze lokalne w celu osiągnięcia rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki administracyjnej, którą kierują podejmują różnego rodzaju działania inwestycyjne. Bardzo ważne jest, aby w sposób racjonalny, umiejętny i efektywny wykorzystać lokalny potencjał, wszelkiego rodzaju zróżnicowane zasoby, którymi dysponują poszczególne gminy¹².

Założenia metodyczne

Głównym celem przeprowadzonych badań była ocena poziomu i dynamiki wybranych wskaźników ekonomicznych i ich wpływu na rozwój lokalny. Zakres przedmiotowy przeprowadzonych analiz objął: wydatki inwestycyjne budżetów gmin ogółem, wydatki inwestycyjne na jednego mieszkańca, udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetów gmin. Zakres czasowy badań: lata 2007-2013. Badania przeprowadzono w 1220 gminach¹³. Źródłem danych wtórnych był Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, a pierwotnych – wyniki własnych badań ankietowych. Zestawienie poszczególnych danych i informa-

¹⁰ M. Kogut-Jaworska, *Instrumenty pobudzania rozwoju gospodarczego na obszarach lokalnych* [w:] *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, A. Szewczuk, M. Kogut-Jaworska, M. Ziolo (red.), Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 189-222; A. Perska, *Wydatki inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego jako instrument wspierania przedsiębiorczości*. *Przedsiębiorczość – Edukacja*. Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie 2014, Nr 10, s. 285-294.

¹¹ J. Nargiello, *Zdolność kredytowa jako element potencjału finansowego jednostek samorządu terytorialnego*, „*Studia Regionalne i Lokalne*” 2006, nr 3(25), s. 99.

¹² R. Marks-Bielska, W. Dereszewski, B. Zaborowska, *Rola i znaczenie inwestycji w rozwoju lokalnym na przykładzie gminy Kurzętnik w latach 2007-2013*, „*Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*”, nr 40, 2014, s. 145-160.

¹³ Wyniki badań zaprezentowane w niniejszym artykule pochodzą z szerszego projektu badawczego *Sprawność instytucjonalna vs. lokalny rozwój gospodarczy – czynniki kształtujące i interakcje*, którego celem poznawczym była ocena sprawności instytucjonalnej w gminach i wskazanie jej związku z poziomem rozwoju gospodarczego. Badania ankietowe przeprowadzono wśród władz 1220 gmin. Liczebność próby uzależniono od założenia uzyskania informacji od reprezentantów poszczególnych typów gmin (miejskie, wiejskie i miejsko-wiejskie) i osiągnięcia zgodności struktury badanej zbiorowości ze strukturą ogólnej populacji gmin w Polsce. Liczebność próby badawczej wiązała się również z wypełnieniem założeń: poziom ufności - 0,95, szacowana wielkość frakcji - 0,5, błąd odpowiedzi z uzyskanej próby - 0,02. Szczegółowa metodyka badań znajduje się w *Raporcie z wykonanego projektu badawczego Sprawność instytucjonalna vs. lokalny rozwój gospodarczy – czynniki kształtujące i interakcje*, Olsztyn 2017).

cji pozwoliło na wyodrębnienie gmin, w których wybrane wskaźniki osiągały w badanych latach najwyższą wartość, a także na określenie, jaka część spośród badanych gmin realizowała zadania inwestycyjne.

Ocena poziomu wybranych wskaźników ekonomicznych a rozwój lokalny

W związku tym, że władze lokalne starają się wpływać na rozwój gospodarczy kierowanej przez nie jednostki m.in. przez różnego rodzaju działania inwestycyjne, w pierwszej kolejności zestawiono dane dotyczące średniej wartości wydatków inwestycyjnych ogółem w latach 2007-2013 i wyodrębniono 10 spośród 1220 gmin, których wydatki te osiągnęły najwyższą wartość (tab. 1).

Tabela 1. Ranking średniej wartości wydatków inwestycyjnych ogółem w latach 2007-2013.

Miejsce w rankingu	Gmina	Wydatki inwestycyjne ogółem [zł]
1	Wrocław	838008765,23
2	Poznań	695580963,28
3	Gdańsk	638720536,84
4	Kraków	563417070,35
5	Łódź	535887283,05
6	Białystok	324928420,88
7	Szczecin	307791952,23
8	Lublin	300358999,85
9	Gliwice	201229880,17
10	Kielce	185765720,91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Ze zgromadzonych danych wynika, że pierwsze dziesięć miejsc z najwyższą wartością wydatków inwestycyjnych ogółem w badanym okresie zajęły gminy miejskie, z których większość stanowiły metropolie. We Wrocławiu wydatki inwestycyjne w badanym okresie osiągnęły średnią wartość na poziomie ponad 838 mln zł, w Poznaniu ponad 695,5 mln zł, a w Gdańsku ponad 678,7 mln zł. Wyniki badań nie są zaskakujące, ponieważ gminy te dzięki wysokiemu stopniowi zurbanizowania „przyciągają” stosunkowo więcej inwestycji, co niewątpliwie wpływa pozytywnie na budżet gminy.

Tereny gmin miejskich są relatywnie bardziej rozwinięte gospodarczo, w związku z tym łatwiej jest pozyskać nowych inwestorów. Wydatki inwestycyjne z budżetu gmin ogółem to bardzo istotny wskaźnik rozwoju lokalnego, jednak kiedy przeliczy się tę wartość na liczbę mieszkańców może okazać się, że mimo stumilionowych wydatków inwestycyjnych gmin miejskich na różnego rodzaju przedsięwzięcia inwestycyjne, gminy miejskie będące w czołówce w porównaniu z gminami wiejskimi pozostają w tyle.

W sytuacji kiedy gminy miejskie (tab. 1) osiągają tak wysokie wartości wydatków inwestycyjnych, może okazać się, że jakość życia mieszkańców poprawi się,

ale dla wielu z nich nieznacznie, ponieważ jakość ta i tak była już na wysokim poziomie. Inaczej jest w przypadku gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, tam gdzie gęstość zaludnienia jest mniejsza, każda inwestycja w kontekście poprawy jakości życia może być bardziej odczuwalna.

Przyjmując założenie, że im wyższa wartość wydatków inwestycyjnych na jednego mieszkańca, tym bardziej jest odczuwalna poprawa jakości życia mieszkańców, sporządzono ranking wydatków inwestycyjnych na jednego mieszkańca w latach 2007-2013 w badanych gminach Polski. Dzięki obliczeniu średniej z lat 2007-2013 możliwe było wyodrębnienie 10 gmin, które w badanym okresie wydały najwięcej środków na działania inwestycyjne *per capita* (tab. 2). W związku z ograniczoną objętością opracowania scharakteryzowane zostały gminy, które zajęły trzy pierwsze pozycje.

Tabela 2. Ranking wartości wydatków inwestycyjnych gmin na jednego mieszkańca w latach 2007-2013

Miejsce w rankingu	Gmina	Województwo	Wydatki inwestycyjne gmin <i>per capita</i> [zł]	Wartość wydatków inwestycyjnych ogółem [zł]
1	Kleszczów (2)	łódzkie	18711,47	87306690,93
2	Nowe Warpno (3)	zachodniopomorskie	7330,46	12348398,87
3	Rewal (2)	zachodniopomorskie	5258,46	19015464,40
4	Stepnica (2)	zachodniopomorskie	2971,84	14501148,27
5	Nowinka (2)	podlaskie	2559,14	7529507,71
6	Sztutowo (2)	pomorskie	1827,91	6641734,76
7	Solec-Zdrój (2)	świętokrzyskie	1805,44	9217709,63
8	Ustronie Morskie (2)	zachodniopomorskie	1777,74	6455539,49
9	Mielno (2)	zachodniopomorskie	1760,87	8916417,02
10	Lubrza (2)	lubuskie	1726,38	6066778,93

gdzie: (2) - gmina wiejska, (3) - gmina miejsko-wiejska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Zdecydowanym liderem wśród badanych gmin była gmina wiejska Kleszczów z województwa łódzkiego¹⁴. Wartość wydatków inwestycyjnych w tej gminie wyniosła średnio 18711,47 zł na jednego mieszkańca i była aż trzydziestokrotnie wyższa niż średnia tej wartości we wszystkich badanych gminach (612,97 zł). Warto zaznaczyć, że wartość wydatków inwestycyjnych ogółem tej gminy dorów-

¹⁴ Biorąc pod uwagę 10 pierwszych miejsc omawianego zestawienia bez trudu zauważyć można, że występuje zależność między wartością tych wydatków a rodzajem gminy. Gminy wiejskie stanowiły aż 90%, a miejsko-wiejskie 10% spośród zajmujących pierwsze dziesięć miejsc w rankingu. Można zatem stwierdzić, że najwięcej wydatków inwestycyjnych na jednego mieszkańca ponoszą właśnie gminy wiejskie i właśnie tam inwestycje są dla społeczności lokalnej stosunkowo bardziej odczuwalne. Może to świadczyć o tym, że władze gmin wiejskich z pierwszych miejsc rankingu zdają sobie sprawę, jak ważne są inwestycje w rozwoju lokalnym i w większości przypadków były to inwestycje przemyślane i realizowane w taki sposób, aby wpłynąć pozytywnie na dalszy rozwój lokalny.

nywała wartościom gmin miejskich i wyniosła ponad 873 mln zł¹⁵. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż gmina Kleszczów jest najbogatszą gminą w Polsce¹⁶, głównie dzięki zlokalizowanej na jej terenie Kopalni Węgla Brunatnego Bełchatów, Elektrowni Bełchatów, a także wielu przedsiębiorstw polskich oraz zagranicznych zlokalizowanych w czterech strefach przemysłowych będących częścią Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Wpływy z podatków i opłat lokalnych wpłacane przez przedsiębiorstwa działające na terenie gminy pozwoliły na różnego rodzaju inwestycje, które nie tylko dały szansę na poprawę jakości życia mieszkańców, ale także na spełnienie oczekiwań przedsiębiorców oraz stworzenie warunków przyciągających kolejne inwestycje przemysłowe. Inwestycje gminy Kleszczów obejmowały rozwiązania w zakresie łączności, energetyki, systemów wodociągowych, kanalizacji i gazu i wynikały one z założeń „Strategii rozwoju gminy”.

Drugą z kolei gminą w omawianym zestawieniu była gmina miejsko-wiejska z województwa zachodniopomorskiego Nowe Warpno, średnia wartość wydatków inwestycyjnych tej jednostki w latach 2007-2013 wyniosła 7330,46 zł na jednego mieszkańca. Warto jednak zauważyć, że wydatki inwestycyjne tej gminy znacznie wzrosły od 2010 r., kiedy na konto gminy zaczął wpływać zaległy od skarbu państwa podatek od leżących na jej terenie obszarów zalanych przez Zalew Szczeciński¹⁷. Dzięki odzyskanym pieniądзом gmina mogła w ciągu ostatnich lat realizować zamierzone inwestycje, obejmujące m.in. dalszy rozwój funkcji turystycznej gminy, modernizację infrastruktury technicznej, podniesie atrakcyjności inwestycyjnej oraz turystycznej, czy też rozwijanie działalności kulturalnej i rekreacyjno-sportowej.

Kolejną gminą, której wartość wydatków inwestycyjnych na jednego mieszkańca znacznie przewyższała tego rodzaju wartości w pozostałych gminach była gmina Rewal (woj. zachodniopomorskie) – najmniejsza gmina wiejska położona nad morzem. Średnia wartość wydatków inwestycyjnych tej jednostki na jednego mieszkańca w latach 2007-2013 wyniosła 5258,46 zł. Liczne inwestycje realizowane na terenie tej gminy obejmowały m.in. modernizację infrastruktury technicznej wsi, modernizację centrum Rewala, wybudowanie hal sportowych, oczyszczalni ścieków, a także bardzo kosztowną modernizację Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej. Mimo, iż gmina Rewal znajduje się na listach najbogatszych gmin (opierających się na wartości wydatków inwestycyjnych), to znaleźć ją można również na pierwszych miejscach w zestawieniach dotyczących najbardziej zadłużonych gmin w Polsce. Okazuje się, że liczne inwestycje realizowane na terenie tej gminy finansowane były głównie ze środków z budżetu Unii Europejskiej oraz różnego rodzaju pożyczek. Nie zmienia to jednak faktu, że dzięki większości in-

¹⁵ Gmina Kleszczów w rankingu wydatków inwestycyjnych ogółem zajęła wysokie 28 miejsce i jako jedyna gmina wiejska znalazła się w pierwszej pięćdziesiątce tego zestawienia.

¹⁶ Średnia dochodu ogółem gminy dla lat 2007-2013 wyniosła 44612,75 zł na jednego mieszkańca i była niemal czternastokrotnie wyższa niż średnia krajowa – 3252,67 zł.

¹⁷ W porównaniu z 2009 r. wydatki inwestycyjne po otrzymaniu przez gminę Nowe Warpno części zaległego podatku (około 40 mln zł) wzrosły w 2010 r. ponad dwudziestokrotnie. Łącznie gmina odzyskała należny podatek w wysokości około 140 mln zł.

westycji rozwój lokalny osiągnął bardzo wysoki poziom, co wpłynęło na wzrost jakości życia społeczności lokalnej, rozwój przedsiębiorczości, turystyki itd.

Znając średnie wartości wydatków inwestycyjnych gmin warto również zwrócić uwagę, jaką część stanowią tego rodzaju wydatki w wydatkach ogółem gmin. Władze lokalne niewątpliwie zdają sobie sprawę z tego, jak ważne są inwestycje na terenie gminy służące przede wszystkim poprawie jakości życia mieszkańców, wpływając na rozwój w zakresie przedsiębiorczości, turystyki, kultury, czy sportu. Można założyć, że im większą część wydatki inwestycyjne stanowią w wydatkach budżetów gmin ogółem, tym większą chęć i skłonność władz samorządowych do poprawy jakości życia społeczności lokalnej. Warto się również zastanowić, czy wysokie pozycje poszczególnych gmin w rankingu średnich wydatków inwestycyjnych na 1 mieszkańca w latach 2007-2013 wiążą się z ich pozycją w rankingu dotyczącym udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetów gmin (tab. 4).

Tabela 4. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetów gmin w latach 2007-2013.

Miejsce w rankingu	Gmina	Województwo	Średnia (%)	Miejsce w rankingu wydatków inwestycyjnych <i>per capita</i> (2007-2013)
1	Stepnica (2)	zachodniopomorskie	43,6	4
2	Kleszczów (2)	łódzkie	42,6	1
3	Nowinka (2)	podlaskie	41,0	5
4	Szczawnica (3)	małopolskie	39,9	12
5	Jadów (2)	mazowieckie	39,8	23
6	Słupsk (2)	pomorskie	38,1	13
7	Czosnów (2)	mazowieckie	37,5	27
8	Rewal (2)	zachodniopomorskie	37,4	3
9	Mstów (2)	śląskie	37,2	72
10	Konopiska (2)	śląskie	37,1	45
11	Nowe Warpno (3)	zachodniopomorskie	36,4	2
12	Solina (2)	podkarpackie	35,5	14
13	Koszyce (2)	małopolskie	35,3	47
14	Pszczew (2)	lubuskie	34,9	16
15	Prusice (3)	dolnośląskie	34,8	34
16	Radwanice (2)	dolnośląskie	34,8	22
17	Twardogóra (3)	dolnośląskie	34,7	67
18	Zator (3)	małopolskie	34,6	35
19	Ciasna (2)	śląskie	34,5	43
20	Stronie Śląskie (3)	dolnośląskie	34,3	52

gdzie: (2) – gmina wiejska, (3) – gmina miejsko-wiejska

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Powyższe wyniki badań wskazują, że udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego może wiązać się z wartością tego rodzaju wydatków, dlatego warto przyrzeć się dokładniej wynikom badań, tj.

pozycjom w rankingach. Trzy pierwsze miejsca w rankingu dotyczącym udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetów gmin zajęły gminy wiejskie: Stepnica, Kleszczów oraz Nowinka i to m.in. te gminy zajęły także wysokie pozycje w poprzednim rankingu (tab. 2). Wydatki inwestycyjne tych gmin w analizowanym okresie stanowiły ponad 40% wydatków ogółem. Kolejne trzy miejsca w zestawieniu zajęła gmina miejsko-wiejska Szczawnica (39,9%) oraz gminy wiejskie Jadów (39,8%) i Słupsk (38,1%). Wart uwagi jest fakt, że niemal wszystkie gminy z pierwszych dwudziestu pozycji zestawienia dotyczącego udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem gmin zajęły nie najwyższe, ale relatywnie wysokie pozycje w rankingu średnich wydatków inwestycyjnych *per capita* (2007-2013) i znajdowały się one w grupie pierwszych 75 gmin w tym zestawieniu.

Z kolei z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że zdecydowana większość badanych władz lokalnych (98,2%) od 2007 r. realizowała lub nadal realizuje zadania inwestycyjne. Ze względu na fakt, że realizacja inwestycji powinna służyć społeczności lokalnej, władze samorządowe zostały poproszone o wskazanie, czy i jak często inwestycjom towarzyszyły konsultacje społeczne (rys. 1).

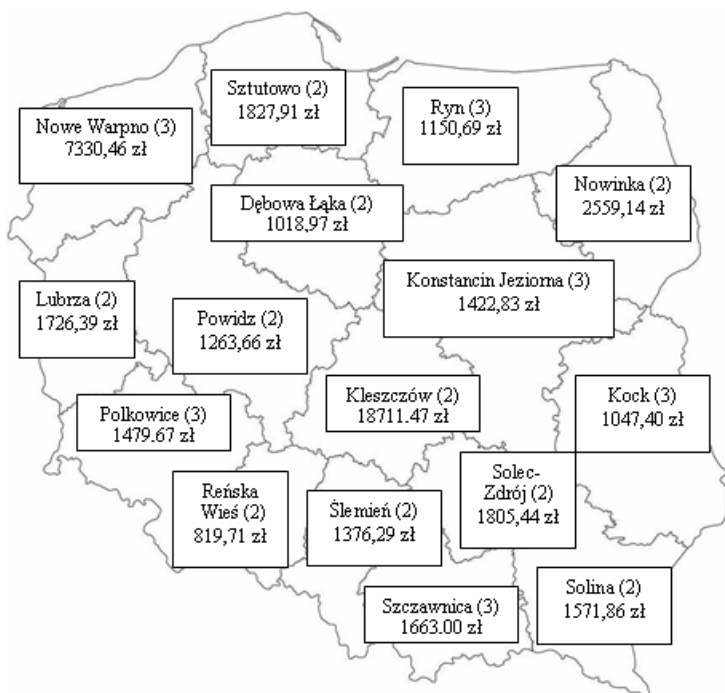

Rysunek 1. Częstotliwość konsultacji społecznych przy realizacji inwestycji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Wyniki badań ankietowych wykazały, że największa część ankietowanych (48,3%) prowadziła konsultacje społeczne sporadycznie. Z kolei 43% respondentów prowadziło tego rodzaju konsultacje często, ale nie przy każdej inwestycji. Natomiast zawsze konsultacje społeczne były prowadzone w 8,7% badanych gmin przy każdym realizowanym zadaniu. Konsultacje społeczne były prowadzone zawsze przy każdej inwestycji w większości w gminach wiejskich (72,9%) i może być to związane ze stosunkowo łatwiejszym zorganizowaniem takich konsultacji. W 17,7% gmin miejsko-wiejskich konsultowano każdą inwestycję i w 9,4% badanych gmin miejskich.

W związku z tym, iż przedstawiono rankingi dotyczące średniej wartości wydatków inwestycyjnych w latach 2007-2013 obejmujące gminy ze wszystkich województw, warto przyjrzeć się również zestawieniu, które wyodrębnia te gminy, które zajęły pierwsze miejsca w poszczególnych województwach (rys. 2).

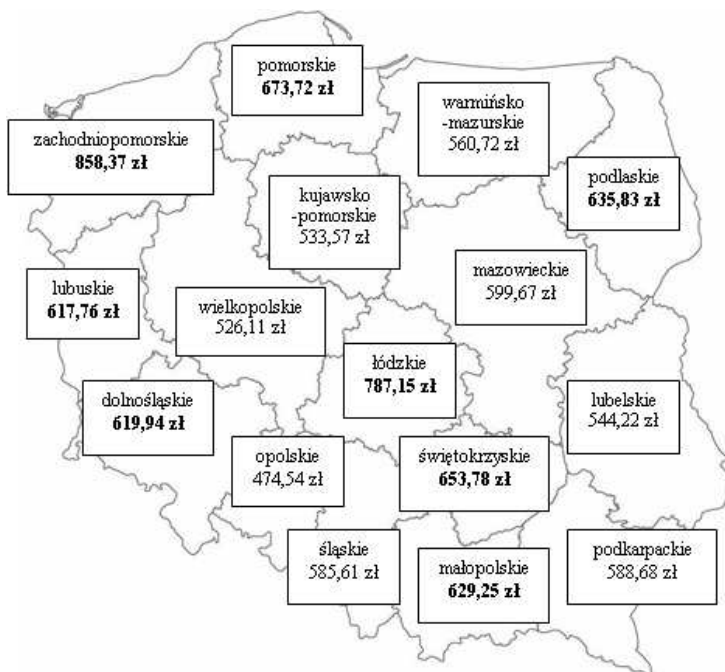
Rysunek 2. Wydatki inwestycyjne gmin na jednego mieszkańca w latach 2007-2013 – wyszczególnienie gmin z najwyższą wartością tego wskaźnika w każdym województwie.

gdzie: (2) – gmina wiejska, (3) – gmina miejsko-wiejska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Najwyższe wartości wydatków inwestycyjnych na jednego mieszkańca w badanych 1220 gminach w poszczególnych województwach kształtowały się następująco: w woj. zachodniopomorskim najwięcej tego rodzaju wydatków poniosła gmina miejsko-wiejska Nowe-Warpno (7330,46 zł), w woj. pomorskim gmina wiejska Sztutowo (1827,91 zł), w woj. warmińsko-mazurskim gmina miejsko-wiejska Ryn (1150,69 zł), w woj. podlaskim gmina wiejska Nowinka (2559,14 zł), w woj. lubuskim gmina wiejska Lubrza (1726,39 zł), w woj. wielkopolskim gmina wiejska Powidz (1263,66 zł), w woj. kujawsko-pomorskim gmina wiejska Dębowa Łąka (1018,97 zł), w woj. mazowieckim gmina miejsko-wiejska Konstancin Jeziorna (1422,83 zł), w woj. łódzkim gmina wiejska Kleszczów (18711,47 zł), w woj. lubelskim gmina miejsko-wiejska Kock (1047,40 zł), w woj. dolnośląskim gmina miejsko-wiejska Polkowice (1479,67 zł), w woj. opolskim gmina wiejska Reńska Wieś (819,71 zł), w woj. śląskim gmina wiejska Ślemień (1376,29 zł), w woj. świętokrzyskim gmina wiejska Solec-Zdrój (1805,44 zł), w woj. małopolskim gmina miejsko-wiejska Szczawnica (1660,00 zł), a w woj. podkarpackim gmina wiejska Solina (1571,86 zł). W powyższym zestawieniu gminy wiejskie stanowiły 62,5%, a gminy miejsko-wiejskie 37,5%.

Analizując średnią wartość wydatków inwestycyjnych *per capita* w poszczególnych województwach zauważyć można, że pierwsze miejsca zajęły te województwa, których gminy znalazły się na pierwszych pozycjach w rankingu dotyczącym tego wskaźnika (tab. 2), czyli województwa (pięć pierwszych miejsc): zachodniopomorskie (858,37 zł), łódzkie (787,15 zł), pomorskie (673,72 zł), świętokrzyskie (653,72 zł) oraz podlaskie (635,83 zł) (rys. 2).

Rys. 2. Średnia wartość wydatków inwestycyjnych na jednego mieszkańca w latach 2007-2013 w poszczególnych województwach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Taka kolejność wynika zapewne z faktu, że wartość inwestycji *per capita* pojedynczych gmin była najwyższa spośród wszystkich 1220 badanych gmin i niewątpliwie wpływała na wyższą średnią tego wskaźnika w województwach ogółem (rys. 2.). Z przeprowadzonych badań wynika również, że połowa województw osiągnęła wyższy poziom wydatków inwestycyjnych niż średnia krajowa, która w badanym okresie wyniosła 612,97 zł (pogrubione wartości rys. 2). Pozostałe województwa osiągnęły poziom niższy niż średnia krajowa tego wskaźnika.

Podsumowanie

Warunki życia społeczności lokalnej poprawiają się w wyniku rozwoju gospodarczego gminy. Rozwój ten jednak nie występuje samoczynnie, ale uwarunkowany

jest różnego rodzaju przedsięwzięciami inwestycyjnymi, takimi jak tworzenie lub modernizowanie: infrastruktury technicznej, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, dróg, sieci światłowodowej, a także inwestowanie w infrastrukturę społeczną: budowa szkół, przychodni, budowa i remonty mieszkań itd.

Przeprowadzone wśród władz lokalnych badania ankietowe wykazały, że aż w 98,2% spośród 1220 gmin od 2007 r. realizowano lub nadal realizuje się zadania inwestycyjne. Dodatkowo wyniki badań ankietowych wykazały, że największą część przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego (48,3%) stwierdziła, że w ich urzędach sporadycznie prowadzi się konsultacje społeczne. Z kolei 43% respondentów odnotowało prowadzenie tego rodzaju konsultacji często, ale nie przy każdej inwestycji. Natomiast przy każdym realizowanym tego typu zadaniu konsultacje społeczne były prowadzone w 8,7% badanych gmin. Można zatem uznać, że ponad połowa władz lokalnych w Polsce zdaje sobie sprawę, że inwestycje na terenie gminy powinny sprzyjać głównie społeczności lokalnej i w związku z tym prowadzone są konsultacje społeczne w sprawie planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Z kolei zestawienie danych wtórnych pozwoliło na wyodrębnienie gmin, które w latach 2007-2013 zajęły czołowe pozycje w poszczególnych rankingach. Najwyższą wartość wydatków inwestycyjnych ogółem w badanym okresie zaobserwować można w gminach miejskich, z których większość stanowiły metropolie. Wynik ten nie jest zaskakujący, ponieważ gminy te dzięki wysokiemu stopniowi zurbanizowania „przyciągają” stosunkowo więcej inwestycji, co niewątpliwie wpływa pozytywnie na budżet gminy, a to z kolei pozwala na zwiększenie wartości wydatków inwestycyjnych i wpłynięcie na rozwój lokalny.

Biorąc pod uwagę wskaźnik wydatków inwestycyjnych *per capita* liderem wśród badanych gmin była gmina wiejska Kleszczów z woj. łódzkiego (18711,47 zł), następnie gmina miejsko-wiejska z woj. zachodniopomorskiego Nowe Warpno (7330,46 zł) oraz gmina wiejska Rewal (5258,46 zł). Dzięki wnikliwej analizie realizowanych przez ww. gminy różnego rodzaju inwestycji dostosowanych indywidualnie do potrzeb poszczególnych gmin, można stwierdzić, że miały one bezpośredni wpływ na poprawę i poziom rozwoju lokalnego.

Bibliografia

- Bartik T.J., *Economic Development*, [in:] *Management Policies in Local Government Finance*. Ed. J.R. Aronson and E. Schwartz, International City/Country Management Association, Washington DC 2004.
- Katoła A., *Oddziaływanie samorządu lokalnego na zrównoważony rozwój gmin*, „Studia i Prace WNEiZ”, nr 24/2011, Szczecin 2011.
- Kogut-Jaworska M., *Instrumenty pobudzania rozwoju gospodarczego na obszarach lokalnych*, [w:] *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, Szewczuk A., Kogut-Jaworska M., Ziolo M. (red.), Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Kożuch A., *Zmiany w zarządzaniu finansami lokalnymi*, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, SGGW w Warszawie”, Warszawa 2008, nr 65.
- Łuczyszyn A., *Nowe kierunki rozwoju lokalnego: ze szczególnym uwzględnieniem peryferyjnych ośrodków w metropoliach*, CeDeWu, Warszawa 2013.

- Marks-Bielska R., Dereszewski W., Zaborowska B., *Rola i znaczenie inwestycji w rozwoju lokalnym na przykładzie gminy Kurzętnik w latach 2007-2013*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”, nr 40, 2014.
- Marks-Bielska R., Lizińska W., Babuchowska K., Wojarska M., *Raport z wykonania projektu badawczego Sprawność instytucjonalna vs. lokalny rozwój gospodarczy – czynniki kształtujące i interakcje*, Olsztyn 2017.
- Nargiełło J., *Zdolność kredytowa jako element potencjału finansowego jednostek samorządu terytorialnego*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2006, nr 3(25).
- Parysek J.J., *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 2001.
- Perska A., *Wydatki inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego jako instrument wspierania przedsiębiorczości*, *Przedsiębiorczość – Edukacja*. Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. 2014, Nr 10.

Abstract

The role of local government investment expenditure in shaping of local development

The local authorities, through the efficient funds use, which mainly concern different types of investment expenditures, undoubtedly affect at the local development process. The main objective of research was to evaluate the level and dynamics of selected economic indicators and their impact on local development. The collected data show that the highest value of total investment expenditure in the analyzed period can be observed in urban communes, which most of them were metropolises. Taking into account the capital expenditure per capita indicator, the leading leader among the surveyed communes was the rural commune Kleszczów from łódzkie voivodeship (18711,47 zł). The conducted survey research showed, that the vast majority of surveyed local authorities (98.2%) have been carrying out or continuing to carry out investment projects since 2007.

Keywords: local government, investment expenditure, local development